

KONTROLA U ODGOJU

Radionica za odgojitelje i stručne suradnike
III županijski dani predškolskoga odgoja
Dubrovnik, siječnja 1998.

"Još jedno mišljenje :

Bit ćeš sretan ako uspiješ promijeniti situaciju u kojoj se nalaziš i ljude oko sebe.
Nije istina. Glupo rasipaš toliko energije pokušavajući preinačiti svijet"

Anthony de Mello POZIV NA LJUBAV
FTI, Zagreb, 1997.

Ciljevi odgoja koje "potpisuje" odgojitelj u dječjem vrtiću isprepliću se s ciljevima odgoja djetetu najbližih osoba. Njihova zgusnuta i kvalitetna interakcija, svođenje uzajamnih očekivanja na realnu mjeru čine se presudnim koracima, kako bi se izbjegle naknadne bolne prosudbe i nesporazumi. Kao što više nije dostatna roditeljska zadaća prehraniti dijete, osigurati mu zdravstvenu skrb i emelentarne potrebe, tako slične zadaće nisu više primjerene ni predškolskom odgojitelju.

Kvalitetni odgojitelj (pod pojmom odgojitelj podrazumijevamo svaku osobu koja odgaja: roditelja, skrbnika, učitelja ...), u svjetlu Teorije izbora W. Glassera, upravlja voditeljski (lead), jer jedino na taj način može ostvarivati složene odgojne zadaće. Odgojitelj koji prihvaća S-R paradigmu (stimulus-response /podražaj-odražaj; taj nazor naglašava reaktivnost čovjekova ponašanja) ima ograničenja u svojim radnim postignućima jer polazi od pogrešnih pretpostavki i uvjerenja, odnosno u zabludi je o mogućnosti kontrole drugih osoba. Takvi odgojitelji drže kako je moguće mijenjati (kontrolirati) ponašanje drugih u poželjnom smjeru, izvana, odnosno drže kako je lokus (mjesto) kontrole djeteta izvan djeteta. Oni su uvjereni kako je ono što se događa djetetu izvan djeteta, u domeni neke druge osobe. Oni su, jednako tako, uvjereni da je ono što se njima kao odgojiteljima događa izvan njihova lokusa kontrole i da na to nemaju nikakav zbiljski utjecaj.

Takva temeljna odgojna zabluda dovodi do toga da odgojitelj (roditelj, učitelj ...) zanemaruje jedini resurs koji je njemu istinski u dohvatnom polju - a to je on sam.

"S-R odgojitelj" teško će sebi i drugima priznati kako moguće loše radi, te će imati površne, djelomične, povremene samoevaluacije. Takav će odgojitelj teško odbacivati tuđa nerealna očekivanja, te će ga ona, ako ih izabere prihvatiti kao svoja - opterećivati. Odgojitelj s takvom paradigmom može stjecati negativnu sliku o sebi kao o djelatniku koji ne može realizirati eksterna očekivanja. Moguće je da takvi

nerealni pritisci, zahtjevi i očekivanja postanu dugotrajni stresori koji urušavaju vitalitet osobe koja se bavi djetetom.

U jednom internom istraživanju o učincima stresa na odgojitelja (Longo, DV CVIT MEDITERANA, Split, 1996.) nalazi se:

- 21 % odgojitelja s malo entuzijazma u radu;
- 16 % onih koji bi željeli pobjeći od stalnih obveza koje ih previše opterećuju.

Tada se odgojitelj može dodatno naprezati kako bi uvjerio druge u svoju vještinu, umješnost i djelotvornost, te pojačavati vlastite zahtjeve i pritisak na one s kojima radi.

Suočavanje sa složenim poslovnim zahtjevima traži dobre interne odgojiteljeve resurse. Osoba koja misli da se lokus kontrole nalazi izvan nje bit će ranjivija na eventualne neuspjehe. Ona može misliti kako je moguće druge odgajati pritiskom, a da sama ništa ne treba mijenjati. Ako su pritisci izvana na odgojiteljevu osobnost jaki, a on izabere vjerovati kako život ponajprije ovisi o vanjskim silama (drugim osobama, sreći-nesreći, sudbini ...), vrlo je visoka vjerojatnost da se takav odgojitelj i neće aktualizirati u cjelovitu i stabilnu osobnost. Jer, osoba koja izabere vjerovati da ona može druge odgajati pritiskom istodobno prihvaća i to da ona sama može biti kontrolirana od drugih izvana. Na jednu zabludu nadovezuje se druga, a konačan rezultat uvijek je neuspjeh, jer ne dovodi do željenih ponašanja drugih (djece).

Ako S-R pristup odgoju katkad i ima učinka, on je kratkotrajan i "kredit" takva pristupa "potroši" se već u ranim djetetovim godinama, ako ne već u predškolskom uzrastu, a ono zasigurno u nižim razredima osnovne škole. S-R pristup onemogućava razmah unutarnjih djetetovih resursa i dugoročno je štetan za njegovu cjelokupnu socijalizaciju.

Kvalitetan odgoj traži mir, sustavnost, sklad, stabilnost i ispravne odgojne paradigme, što S-R pristup zbiljski ne pruža. Odgojitelj koji vjeruje kako je NJEGOV LOKUS kontrole u NJEMU, koji vjeruje da MOŽE, kako ON SAM može, kako on sam može SADA - mijenjati (jačati, unaprjeđivati, popravljati, educirati...) SEBE imat će drugačiju gamu odgojnih pristupa, a vjerujem i - djelotvorniju.

Tijekom radionice, u trajanju od 3,5 sunčana sata sa skupinom od 30 do 35 sudionika, osvijestit će se postojanje zabluda koje imamo u odgoju, te bremena i opterećenja koja zbog toga dodatno nastaju i pridonose odgojiteljevu "burnoutu", odnosno onemogućavaju traženje i nalaženje kvalitetnih resursa za suočavanje odgojitelja s poteškoćama dnevnog posla. Sudionici će evaluirati svoje (možebitne) dosadašnje zablude i razmisliti o potrebi drugih pristupa. Posebice, prosudit će kako bi im u tome mogla pomoći Teorija izbora W. Glassera.

Shvatiti kako smo mi sami jedina osoba na koju imamo utjecaj (a kažu kako

nam ni to ne ide baš bez poteškoća), i kako se lokus kontrole druge osobe nalazi u njoj samoj - može nam uštedjeti mnoge muke i nesporazume kojima je posuto naše odgojno djelovanje.